

Listy Tálíe #3

detskej

PIATOK 30. MÁJ 2025

zlatá
priadka

BEZ ODPOVEDÍ A S ODVAHOU:

*divadlo, ktoré hovorí
o nás všetkých*

IVETA DITTE JURČOVÁ absolvovala magisterské štúdium na Vysokej škole múzických umení v Bratislave v odbore divadelná réžia. Ako režisérka spolupracovala s divadlami na Slovensku a v zahraničí vrátane Divadla Pôtoň, Slovenského národného divadla a Mestského divadla Zlín. Okrem réžie sa venuje aj vzdelávacím projektom a workshopom. Jej inscenácie sa pravidelne zúčastňujú na významných festivaloch, ako sú Dotyky a spojenia a Divadelná Nitra. Ako umelecká šéfk a Divadla Pôtoň a čerstvá dramaturgička Starého divadla Karola Spišáka v Nitre sa zameriava na spoločenské témy, ako národná identita a sociálna stratifikácia, pričom využíva terénny výskum. Jej tvorba kombinuje realizmus, naturalizmus a grotesku, často s použitím bábkarských techník a moderných technológií. Režisérka sa angažuje v reflektovaní aktuálnych spoločenských problémov prostredníctvom svojho divadla.

Spomínaš si na svoje prvé stretnutie s divadlom ako takým? Čo ťa priviedlo k tvojmu povolaniu?

Spomínam si na silné divácke zážitky. Úplne prvý bol bizarný, myslím, že som mala tak dva roky a videla som svoju babičku, ako jej zoťali hlavu. Bola to kapusta, ktorá sa váľala na javisku v kultúraku v Maduniaciach. Myslím, že som plakala. Alebo som si to iba vymyslela? Spomínam si na návštevu baletu Šípková Ruženka v SND a trošku neskôr pre mňa zásadných Bratov Karamazovcov tiež v SND. Uhlárova a Nvotove inscenácie v Trnave. Nvotova láskavosť a humor a Blahove gestá, angažovanosť, originalita. To všetko ma formovalo, naplňalo a bránilo v tom, aby som mohla pomyslieť na možnosť byť súčasťou divadla. Nikdy som nebola dosť smelá, aby som išla na konzervatórium alebo neskôr na vysokú umeleckú školu, či aby som vyskúšala zúčastniť sa na konkurze napríklad do amatérskeho súboru. Ale niekedy sa nám dejú veci len tak, možno preto, že začneme inak počúvať, niečo sa zmení alebo niekto nás zmení, posunie, popchne. Mala som šťastie na takých ľudí okolo seba. Bolo ich pár naozaj zásadných pre mňa a pre to, čo robím. A tak som sa aj odvážila podať prihlášku na VŠMU.

Tvoja práca má silný spoločenský a kultúrny kontext, vo svojich inscenáciách sústreďuješ aktuálne témy a pracuješ špecificky s osobitým postojom k tvorbe. Dodržiavaš pri tvorbe nejaké vlastné zásady?

Zásad mám niekoľko. Mnohé z nich poruším, pretože si to vyžiada proces, ľudia, situácia a tak ďalej. Ale jedna zásada, ktorej sa držím – a myslím, že som ju nikdy neporušila –, je nepoznať odpoveď. Nemôžem začať robiť na niečom (téma, príbehu, jazyku, forme atď.), čo nie je vzrušujúce v otázkach, ktoré tá vec vyvoláva. Nemôžem robiť na niečom, čo viem, aké má byť. Proces stojí nad všetkým, aj nad divákom. Verím procesu, verím tomu, že nie som sama, že nezostanem sama so svojimi otázkami a že aj niekto iný (divák) bude chcieť so mnou rozmýšľať a tak sa spolu nájdeme, aj keď na neho vôbec pri tvorbe nemyslím.

Máš za sebou veľa úspešných inscenácií, ktoré sa zapísali do súčasných dejín slovenského divadla. Chystáš sa v dohľadnom čase na novú výzvu v podobe vzniku novej divadelnej inscenácie?

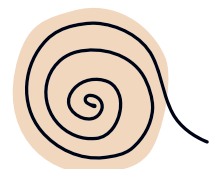
Momentálne pracujem na dvoch sólach v Divadle Pôtoň. Obe budú angažované,

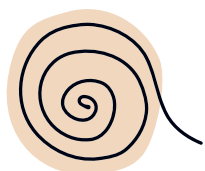
performatívne, ženské. Nádherná záhrada po nej zostala hovorí o kráse a záchrane zámku a parku Sidónie Nádhernej a druhé bude feministickým protivojnovým tanečným gestom pod názvom Prestaňte!

Ako vnímaš súčasnú situáciu v kultúre? Ovplyvňuje naštrbenie demokracie tvoju tvorivú energiu?

Nie. Teraz nie. Prešla som si veľkou krízou, hlbokou profesionálnou, ľudskou, osobnou, v období covidu a po vypuknutí vojny na Ukrajine. V tom čase som vytvorila inscenácie Swing Heil, Kým nastane ticho a Terra Apathy. Najmä v Terre sa môj stav odzrkadľuje. Svoju integritu som našla opäť v divadle, v kráčaní a v hlbokých nádychoch. Snažím sa nedať sa a veriť aj naďalej v krásu.

Pri množstve tvorivej práce treba hľadať balans

str. 1

medzi oddychom a tvorbou. Kde hľadáš pokoj, keď sa potrebuješ zregenerovať?

Bežne. V lese, pri mori, s priateľmi, doma, s knihou, filmom, na bicykli. Teším sa na prázdniny.

Momentálne pracuješ na pozícii dramaturgičky Starého divadla Karola Spišáka v Nitre. Akých hodnôt sa držala tvoja prvá sezóna a akú víziu máš na nastavenie tej nasledujúcej?

Ako dramaturgička som nastúpila do sezóny, ktorá bola pripravená, čo sa týkalo výberu titulov a režisér-rov/režisérok. Mojou úlohou bolo skôr rámcovať, hľadať spojitosti medzi jednotlivými titulmi, nájsť heslá, ktoré by ich mohli udržať a komunikovať celú sezónu. Leitmotívom sa stalo heslo Na štyri! Motív detskej chôdze ako výzvy pre nás dospelých – ísť/žiť otvorene, objavne, so záujmom, bezpečne. Pre deti to znamenalo vidieť štyri nové príbehy, pre divadlo pripraviť štyri premiéry (tá štvrtá – Záhada starého divadla – nás čaká v máji). Veľmi ma teší, že vznikli inscenácie, ktoré sa dotýkajú súčasnosti a problémov detí a ich rodičov či starých rodičov. Tešili ma workshopy a diskusie s našimi divákmi a divákami, pripravené k inscenácii o demencii Ruky veľkosti orecha. Koniec sezóny vyvrcholí festivalom Nitriansky Montmartre, ktorý bude angažovaný, aktivistický, vytlačíme autá z ulice, kde sídli divadlo a na ktorej sa podľa nás majú deti hrať a baviť a byť v bezpečnom priestore. Na túto tému vznikne u nás v rámci rezidencie site specific produkcia Dýchať krokmi, pripravená tanečníkmi z tanC, o. z. Budúcu sezónu chystáme zaujímavé autorské tituly pre deti rôznych vekových kategórií. Všetky rozprávajú o láskavom bytí a postoji k sebe samému, ale i k prírode a k ľuďom, zvieratám. Budeme prehlbovať svoj postoj ku klimatickým problémom a hlavne – pre mňa je to asi najdôležitejšie – chceme docieľať, aby sa Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre stalo bezpečným priestorom na komunikáciu s deťmi a o deťoch.

14. 3. 2025 diváci budú môcť vidieť premiéru predstavenia Nekonečný príbeh. Prečo si si vybrala práve toto dielo a ako si k nemu pristupovala? V čom je pre teba téma Nekonečného príbehu atraktívna?

Nekonečný príbeh sa dotýka našej podstaty, hovorí o tvorbe – o najdôležitejšej schopnosti človeka, bez našej tvorby by nebolo nič. Nekonečný príbeh prináša posolstvo o tom, že my sami si vytvárame svoj svet, svoju realitu, on totiž nie je až tak o Fantázii, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať. Je o schopnosti vytvárať vzťahy a väzby s ľuďmi, ako si poradiť s traumami, ako formovať seba, ako nájsť svoje odvážne a múdre ja. Nekonečný príbeh bude vždy súčasný, je to vrstevnaté dielo Michala Endeho, ktorý sa inšpiroval dielom i životom svojho otca, maliara Edgara Endeho. Pre mňa a celý tím bolo najťažšie zvládnuť objem tém a situácií, ktoré kniha prináša. Popasovať sa s vlastnou interpretáciou a vizualitou bez toho, aby sme kopírovali známe filmy.

Tvoje divadelné skúsenosti sú už dosť bohaté, čo by si poradila svojim mladým kolegom, režisérkam a režisérom?

Robte uletené veci, nebojte sa, spochybňujte pravidlá. Na to je divadlo – umenie. Je to vymyslený svet, model. Hrajte sa. Poznávajte seba a snažte sa byť nielen dobrými umelcami, ale aj dobrými ľuďmi.

O ľuďoch zo Zlatej Priadky

ROMAN HATALA

Roman Hatala, jeden z organizátorov Zlatej Priadky, reprezentujúci mesto Šaľa, nám dnes zodpovedal na pár otázok.

Čo vás motivovalo byť jedným z organizátorov Zlatej Priadky?

R: Ako dieťa som sám prešiel Zlatou Priadkou. Veľa som chodil na predstavenia, potom som začal hrať ako dieťa v detskom divadelnom súbore a tak to pokračuje až dodnes.

Čo sa zmenilo za posledných pár rokov na Zlatej Priadke?

R: Myslím si, že veľa sa toho v princípe nezmenilo, stále chodia skvelí herci a herečky a ľudia, ktorí milujú divadlo.

Akú je váš najkrajší zážitok zo Zlatej Priadky?

R: Teší ma, s akou radosťou deti hrajú divadlo a užívajú si čas strávený na tomto festivale.

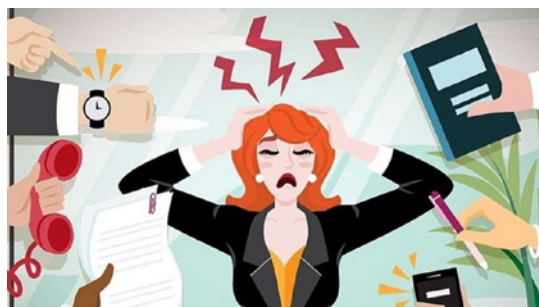
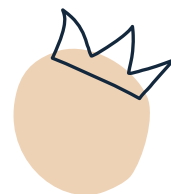

Ďakujeme za veľmi plnohodnotný rozhovor. Redaktorky: Anna Zapletalová, Mária Špakovská

párok v rožku pre Romana:

Introvert – extrovert? – **Introvert**
Dedina – mesto? – **Mesto**
Próza – poézia? – **Próza**
Predjedlo – dezert? – **Dezert**
Kraťasy – rifle? – **Rifle**

PIKAJDY

automat na sladkosti v Dome Kultúry Šaľa kradne peniaze

Dozvedeli sme sa od viacerých účastníkov Zlatej Priadky novú pikajdu, ktorá sa týka nášho automatu v kulturáku. Mnohí, ktorí doň vložili mince za účelom kúpiť sladkosť, nedostali absolútne nič. Ako to máme chápať? Má festival Zlatá Priadka málo financií? Alebo peňazí majú dosť a chýbajú im sladkosti? Vraj je sladké dobré na nervy a stres. Organizátori, ste z nás v strese? Síce nie sme detektívi, ale túto záhadu sme vylúštili. Milí organizátori, nejedzte nám sladkosti, ne- kazte nám automat a na nervy si radšej dajte magnézium.

IDEABOX

smrť a divadlo – áno alebo nie?

Smrť... Vždy tu bola a vždy tu bude. Citlivá téma, ktorá sa týka všetkých z nás, no na rozdiel od iných problémov jej nedokážeme zabrániť. Táto neľahká a vážna téma sa však čoraz častejšie stáva ideou mnohých divadiel.

Čo si o tom myslíte vy? My sme sa spýtali aj našich divadelníkov.

DIVADELNÝ SÚBOR BODKA, Veľký Krtíš:

My si myslíme, že je to prirodzená súčasť života a tým pádom to má svoje určené miesto v inscenáciách. Nijak nám to neprekáža. Je to smutná, ale aj pravdivá téma. Síce tragická, ale dokáže do di-

vadla priniesť napätú atmosféru.

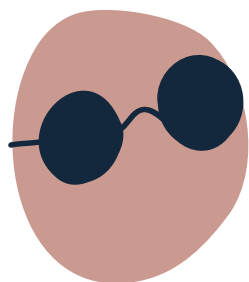
ZÁDRAPKY, Senica:

Neexistuje zlá téma, len zlé prevedenie. Hrá sa o veľa veciach v živote. Smrť je tiež neoddeliteľnou súčasťou života, ktorú netreba prehliadať. Niekedy môže byť nevhodná pre deti, ale je potrebné dať pocítiť, ako sa cítia ľudia, zasiahnutí takou situáciou.

ADHD, Žilina:

Je to v poriadku téma, ak ju herci dokážu správne podať, dobre sformulovať a majú hranice. Niektorí z nás preferujú menej vážne divadelné hry, ale ak je to brané s mierou, tak je to dobre zvládnutá téma.

*Takto
pracuje
naša
porota...*

párok v rožku

Pýtali sme sa našej poroty v zložení Silvia Vollman, Peter Tíľajčík, Ľubomír Šárik, Roman Gombarček, Pavel Skála.

1. Ryža alebo zemiaky?

Silvia: zemiaky, **Peter:** zemiaky, **Ľubomír:** zemiaky, **Roman:** ryža, **Pavel:** ryža

2. Hviezdoslavov Kubín alebo Zlatá Priadka?

Silvia: Zlatá Priadka, **Peter:** Zlatá Priadka, **Ľubomír:** Zlatá Priadka, **Roman:** Zlatá Priadka, **Pavel:** Zlatá Priadka

3. Kniha alebo Film?

Silvia: kniha, **Peter:** kniha, **Ľubomír:** kniha, **Roman:** kniha, **Pavel:** kniha

4. Divadlo alebo kino?

Silvia: divadlo, **Peter:** divadlo, **Ľubomír:** divadlo, **Roman:** divadlo, **Pavel:** divadlo

5. Šport alebo Umenie?

Silvia: umenie, **Peter:** umenie, **Ľubomír:** umenie, **Roman:** umenie, **Pavel:** oboje

6. Kofola alebo Coca – cola?

Silvia: coca-cola, **Peter:** kofola, **Ľubomír:** coca-cola, **Roman:** kofola, **Pavel:** voda

7. Bicykel alebo kolobežka?

Silvia: bicykel, **Peter:** bicykel, **Ľubomír:** bicykel, **Roman:** bicykel, **Pavel:** bicykel

8. Introvert alebo extrovert ?

Silvia: extrovert, **Peter:** introvert, **Ľubomír:** introvert, **Roman:** ambivert (neviem sa rozhodnúť), **Pavel:** introvert

9. Sprcha alebo vaňa?

Silvia: sprcha, **Peter:** vaňa, **Ľubomír:** sprcha, **Roman:** sprcha, **Pavel:** vaňa

10. Hory alebo more?

Silvia: more, **Peter:** more, **Ľubomír:** hory, **Roman:** more, **Pavel:** ráno hory, večer more

11. Dráma alebo komédia?

Silvia: dráma, **Peter:** dráma, **Ľubomír:** dráma, **Roman:** dráma, **Pavel:** dráma

12. Ísť podľa scenára alebo improvizovať ?

Silvia: improvizovať, **Peter:** improvizovať, **Ľubomír:** improvizovať, **Roman:** improvizovať, **Pavel:** improvizácia v scenári

13. Byť nesmrteľný alebo vedieť lietať ?

Silvia: nesmrteľnosť, **Peter:** lietať, **Ľubomír:** lietanie, **Roman:** lietať, **Pavel:** lietať

14. Cestovať sám alebo zostať doma s kamošmi?

Silvia: cestovať sama, **Peter:** zostať doma s kamarátmi, **Ľubomír:** cestovať sám, **Roman:** cestovať sám, **Pavel:** cestovať sám

15. Herectvo alebo réžia?

Silvia: réžia, **Peter:** herectvo, **Ľubomír:** réžia, **Roman:** réžia, **Pavel:** réžia.

ANNA F.

DS „LEN TAK“, ZUŠ, Smižany

Hodnotenie
Silvia Vollmann:

Román Denník Anny Frankovej ako predloha je v divadle a aj vo filme dobre známy, detský divadelný súbor LEN TAK zo Smižian si však vybral ako predlohu jeho komiksovú adaptáciu od izraelského autora Ariho Folmana. Na tohtoročnú Zlatú priadku súbor teda priviezol tak trochu iný príbeh Anny Frankovej,

ktorý predstavuje hlavnú hrdinku rovno šesťkrát. Inscenácia totiž využíva jeden zo základných princípov postdramatického divadla – princíp tekutých charakterov. Po javisku sa tak pohybuje šesť protagonistiek, predstavujúcich jednu postavu. Každá z nich má predstavovať inú Annu, resp. jej inú povahovú črtu, či momentálnu náladu. Ich pomenovanie však žiaľ ostáva len v nara-

tívnej forme, nie v interpretáčnej. Remeselná vybavenosť súboru totiž naznačuje, že by to tak byť nemuselo. Protagonistky zvládajú javiskovú reč, pohyb, spoločný timing, dokonca aj prácu s objektom. Z kufríka sa stáva rádio, či denník a nápadov by mohlo byť aj viac. Protagonistky prepájajú identické kostýmy, ktoré len popisne dotvárajú postavu Anny Frankovej, no nepriťahujú nič navyše. Na-

miesto žltej hviezdy nosia Anny žltý kvet, ktorý napokon každá z nich položí na náhrobný kameň, ktorý predstavuje kufrík na zemi. Do toho znie skladba od Marlene Dietrich, ktorá spieva „Sag mir, wo die Blumen sind...“ a v ďalšej slohe: „Sag mir, wo die Gräber sind...“ – my sa teda pozeráme na šesť protagonistiek, ktoré robia to, čo počujeme v piesni. Pritom zvolená forma nám povoľuje predsa

oveľa viac ako popisnosť. Dokonca aj premisa, z ktorej inscenácia vychádza – teda že každá protagonistka je trochu iná Anna F. – sľubuje interpretačnú farebnosť a vrstevnatosť. Namiesto nej dostávame šesťnásobnú repetíciu. Názov „Anna F.“ taktiež naznačuje, že by mohlo ísť aj o iné „Anny“, ktoré zažívajú niečo podobné (napríklad aj v súčasnom svete), a teda nielen tú jednu Annu – Annu Frankovú. K tejto rovine sa však inscenácia nepribližuje. Pritom vybavenosť súboru napovedá, že je na to pripravený. Remeselnosť vystavaných scén taktiež.

Otázkou teda zostáva, prečo jeden z najpopulárnejších prvkov postdramatického divadla ostáva vsadený v tak konvenčnej forme, ktorú ešte aj duplicitne dovysvetľuje Marlene.

detská porota

- » dĺžka bola príjemná
- » neukončili to, nevedela som, kedy tliekať
- » mne sa páčilo, že tie kufríky využili na všetko
- » skvelá práca s hlasmi
- » ich javiskový pohyb pôsobil ladne
- » malo to všetko – bolo to humorné aj náučné
- » primerané temné
- » textovali ako vojaci – „vymakane“ nacvičený mali pohyb aj reč
- » málo emócií dávali do hereckého výkonu
- » také recitačné trochu
- » potešilo ma, že som konečne na javisku videla krásne kostýmy
- » keď je hlavný hrdina vo viacerých postavách, musia to všetci dobre zahrať, nie vždy to tu vyšlo
- » super práca so svetlom

00

DDS Bebčina, ZUŠ Š. Baláža, Nová Dubnica

Hodnotenie
L'ubo Šárik:

Vstúpime do sály a už začína divadlo. Na javisku sú zostavané stoličky a nechtiac si kladiete otázky: čo bude nasledovať, prečo sú tie miesta neobsadené, atď. Osvieti sa stolička a na ňu sa usadí dievčina. Prečo si sadne a kde sedí? Potom sa objaví prechádzajúci kolektív. Znova a znova. Nie je to pohyb z jednej strany na druhú, ale významový javiskový fakt. Skupina prichádza odnikiaľ a smeruje nikam. Opakovanie a s ním súvisiace zdržiavané tempo inscenácie je významotvorné. Ranný rituál obsadeného WC, obsadená kúpeľňa – sú to javiskové

fakty, vypovedajúce o početnej skupine, možno rodine. Prečo tá osamelosť v azy-le záchoda? Dav sediaci na stoličkách rytmicky a spoločne vytvára priestor školy. Tam sa prejavujú jednotlivé vzťahy k autorite: podlíza-vosť, servilnosť, rozpačitosť. Osobnost-né vlastnosti. K nim sa pridáva stále sa opakujúci hudobný motív. Všetko sa cyklicky opakuje, akoby príbeh sa rozbiehal od začiatku a mnohokrát. No tento mo-tív slúži k označeniu osamelosti a segre-govanosti jednotlivca uprostred kolek-tívu. Fyzický nátlak je drastickým vyjadrením príčin kalami-tného vzťahu. Dvojica zviaže ruky osamelej dievčine, teda z ich

pohľadu niekomu „inému“ (nie nášmu) a donúti dievčinu piť zo záchodovej misy. Na inom mieste zase kolektív nechce pus-tiť dievča na potrebu s výhovorkou, že je toaleta obsadená. Ale kým obsadená? Nuž, kultúra mladosti alebo jej kult odpovedá šikanovaním jednotlivca. Nemusí to byť trieda, ale nezáujem počúvať

iného končí násilím a drastickosťou, namiesto empatie. Aj výraz interpretov odráža brutalitu a drastickosť. Rozdávanie farebných pier ukazuje, aké jestvu-jú v skupine filiácie a opozície. Brutalita víťazí. Ale iba v čas-ti príbehu. Pohľad do zrkadla smerom k divákovi obnažuje vonkajšie skrášlova-nie. O chvíľu si nikto nič nepamätá. Ale zrkadlo si pamätá... pamäť zrkadla je pa-mäťou morálky a eti-ky. Ak sa pred šesť-nú postaví jednot-ka, je to milión. To je nebezpečné, nechať sa zlákať byť na čele skupiny.

Režisérka úmyselne spomaľuje tempo obrazov, aby sa vytvoril kontrast k svetelným presunom a stálemu opakovaniu hudby aj kona-nia. Inscenácia neb-ráni násilie, ani nie je apoteózou zvrá-tenosti. Upozorňuje na fakt ľudskej nevší-mavosti. V inscenačnej rovine za spolu-práce detí sa vytvára typický rytmus več-ných návratov, ale aj nových a iných za-čiatkov. Práca s rek-vizitou, vytváranie charakteru priesto-rov telesnosťou – to všetko predpokladá zohratý kolektív. Deti zo súboru Bebčina nimi sú.

detská porota

- » úžasný úvod – hudba, svetlo, atmosféra – wow!
- » výber hudby veľmi dobrý celkovo, dobre posú-vala scény
- » tie stoličky ako jedinú rekvizitu využili na sto percent
- » keď sa ten učiteľ postavil na stoličku, hneď som to vedel, že je to učiteľ, lebo je na inej úrovni – super nápad
- » ten zvuk záchoda bol nechutný, dlhý, stačilo ho celý pustiť len raz...
- » výnimočne to nebola žiadna recitácia, ale di-vadlo
- » keď znovu prišli do tej školy (ranné rituály z meškaním a spol.), mohli niečo zmeniť
- » záver bol nejaký urýchlenný, chceli by sme vedieť, čo sa stalo, ako to skončilo v tej druhej škole
- » herecky boli úžasní, aj pantomíma
- » nechcel som, aby to skončilo, bavilo ma to

CHVÍĽA

Dve facky, ZUŠ, Rimavská Sobota

chvíle na zastavení

Hodnotenie
Pavel Skála

V odpoledních hodinách jsme, chvíli po obědě, měli možnost zhlédnout inscenaci Chvíle, kterou připravil DDS Dve Facky ze ZUŠ Rimavská Sobota.

„Na co máme čas a na co už ne?“ „Pospícháme.“ „Další.“ Další představení, které otevírá možné – i když zatím jen tušené – podtéma letošní Zlaté Priadky. A které to je? Na to si ještě chvíli počkejte. Autorská inscenace vypráví příběh Sofie. Prožívá situace, které se mohou dotýkat každého z nás. Ale – spoň některé.

Co se stane, když se jeden problém promění v nabalující se sněhovou kouli?

Ve třídě to neklape. Nemůžu se svěřit své nejlepší kamarádce. Někdo mě vyfotí v momentě, kdy si to nepřeju – a odhalující snímek se objeví na internetu. Máma

na mě nemá čas. A sestra mi ublíží větou, kterou řekla třeba i nechtěně.

Soubor Dve Facky přinesl autorskou výpověď. Soustředěnou, jasnou a naléhavou. Ukazuje nám, jak moc, a možná nesmyslně, pospícháme. A jak málo času si umíme najít – i na ty, kteří jsou nám nejbližší. Co se může stát, pokud jim alespoň nějakou chvíli nevěnujeme. Jak se může nabalovat naše beznaděje. A v jednu chvíli najednou stojíme na stoličce a o pár vteřin dál jsme...

Přímočarost inscenace je srozumitelná a funkční, zároveň ale místy působí až příliš doslovně. Divák je často veden velmi konkrétně, bez většího prostoru pro vlastní domýšlení či emocionální rezonanci mezi řádky. Některé scény pak mohou vyznít spíše ilustrativně než dramaticky. Přitom by už jen drobné názna-

ky hlubších motivací – ať už u matky, šikanujících spolužáků nebo samotné Sofie – mohly přinést větší vrstevnatost a více se přiblížit skutečným dilematům dospívání.

Rád bych se zastavil u způsobu gradace jednotlivých přestaveb. Andělé zde fungují jako průvodci – vracejí Sofii do minulosti, aby si znovu prožila klíčové okamžiky a mohla se posunout dál. Použití látky jako scénického prvku, která v ladném pohybu zepředu dozadu či naopak proměňuje prostor a čas, je vizuálně působivé a funkční. Každý takový návrat přináší nový střípek do mozaiky – až si divák může klást otázku: Co se vlastně všechno stalo? Postupně se vynořuje tušení, že Sofia zemřela. Zabila se? Nepamatuje si to? Domníváme se,

že ano – ale inscenace naštěstí nenechává všechno zcela jasné.

Právě proto je škoda, že s opakováním tohoto principu ztrácí jednotlivé přechody na účinnosti. Zpočátku silné gesto se opakováním stává předvídatelným a temporytmus inscenace tím postupně ztrácí napětí. Stačilo by málo – zkratka, rytmická proměna nebo jiný druh překvapení – a inscenace by si svou působivost udržela až do konce. A jaké je tedy ono tušené podtéma Zlaté

Priadky? Nad tím se můžeme chvíli zamyslet. Vzpomenete si, co všechno jsme už viděli? Kolik různých forem, výpovědí, emocí...? Chvíle do této mozaiky přináší další silný hlas.

Přes výše zmíněné výhrady patří souboru velké poděkování. Vydat se cestou autorské tvorby je jedina z nejnáročnějších, ale zároveň nejceněnějších možností. A právě za tuto odvalu – i schopnost otevřít citlivé téma s vlastním pohledem – si Dve Facky zaslouží uznání.

detská porota

- » -zo začiatku to bolo také akoby naučené, bez emócií, ale potom sa rozbehli
- » -páčil sa mi ten úvodný hlas „Lorda Woldemorta“
- » -modré svetlo s plachtou a svetielkami – pekný vesmír
- » -úvod bol pekný aj s hudbou, aj keď za tou plachtou robili divné pohyby, stačilo len odísť
- » -prestavby boli zvláštne, ale vlastne fajn, také iné
- » -prispôbili si javisko pre seba, ako priestor potrebovali, nemuseli sme byť v aréne
- » -nerozumela som tej myšlienke
- » -bolo to neuveriteľné, že ona nevedela, že kde je a čo sa stalo s tými anjeli
- » -málo čitateľný príbeh
- » -bezemoční anjeli – dobrý nápad, to som im žrala, ale hlavná hrdinka bola „emočne plochá“ – nevedela nás viesť príbehom
- » -scéna dobrá, jednoduchá, všetko využili
- » -ja som si ani nevšimla, že zomrela, ten moment smrti bol nezahratý
- » -ako jej spravili krídla, to bolo nádherné, len neviem, čo sa tam prikrčila, nerozumela som tomu

MÁVNUTIE *čiernymi krídlami*

DDS Bubbles, ZUŠ J. Rosinského, Nitra

BOJÍM sa?!

Hodnotenie
Peter Tilajčík

Téma smrti je v západnej kultúre často marginalizovaná a často spoločnosti ju nedokáže adekvátne spracovávať a komunikovať o nej. Je mýtizovaná a obalená strachom, ktorý vyplýva z kresťanskej náuky, ktorá rozpráva o nebi a pekle, a hlavne nám pripomína súd na konci dní a základný princíp stoickej filozofie: Memento mori. Z týchto dôvodov je veľmi prospešné, ak o nej prehovrájú umelecké diela z rôznych proveniencií, čím prispievajú k pochopeniu a prijatiu neodštiepiteľnej súčasti našich životov.

Nitriansky súbor Bubbles zo ZUŠ Rosinského vytvoril inscenáciu, pri ktorej bolo od prvých tónov hudby jasné, že bude komunikovať ťažké témy. Nastolená nálada sa niesla celým predstavením. Je zaujímavé sledovať, ako sa mladí divadelníci vysporiadávajú s ťaživosťou a snažia sa ju uchopiť

často konvenčnými, ale aj (čo je ešte vzácnejšie) nekonvenčnými prostriedkami. Spracovávajú tému však miestami sklzávajú do pátosu a repetitívnosť viachlasov v niektorých momentoch sploštuje výpoveď.

Scénografia inscenácie bola vo svojej čistote a jednoduchosti funkčná a zároveň aj efektná. Dostatočne tlmočila tému a poskytovala súboru variabilitu možností, ktoré úspešne využívali. Práca s figúrou a objektmi sem-tam narážala na neskúsenosť vodičov, ale svojím zápalom dokázali tieto neduhy minimalizovať. Pri tieňových akciách dochádzalo často k rozostrenosti obrazu, pravdepodobne kvôli zle umiestnenému svetelnému zdroju a príliš krátke čempurity (vodiacie tyče) na figúrach spôsobili ťažkopádne vodenie, ktoré rušilo emočný zážitok. Čo však treba vyzdvihnúť, je light design inscenácie, ktorý presne

dokresloval atmosféru a bol tiež komunikačným nástrojom.

Použitím hudby Lany del Rey a Billy Holiday sa do inscenácie vniesla clivota a možno o nej písať ako o hudobnej dramaturgii. Hudba nebola len podfarbujúcim prvkom, ale plnohodnotne spolutvorila inscenáciu. Tvorivý tím nepoužili len melódiu, ale aj text piesne ako herecký mikromonológ. Opakované použitie skladby v niektorých situáciách spomalovalo akciu, čo bolo jedným z dôvodov, pre ktoré mohla inscenácia pôsobiť pateticky a rozvláčne.

Nitriansky herecký súbor Bubbles je disponovaný a vyvážený, účinkujúci sú schopní hereckej interakcie a majú vonkajšiu ja-

viskovú príťažlivosť. Nielen predstaviteľ hlavnej role mal postavu pevne uchopenú a dokázal tlmočiť jej city a premýšľanie, ale aj celý súbor zvládol emočné zmeny v jednoduchosti a obozretne komunikoval s divákom a hereckými kolegami. Občas sklzávali do plochého tlmočenia slov, ale dokázali sa po krátkej chvíli vrátiť k prežívaniu.

Inscenácia *Mávnutie čiernymi krídlami* je zaujímavým a prínosným príspevkom do diskurzu o spoločnosti a pochopení smrti. Vo výsledku je videné predstavenie momentom zastavenia, v ktorom možno nájsť cieľ, ku ktorému človek smeruje, ale vysporiadanie sa s ním je... neznáme.

detská porota

- » zo začiatku som bola stratená
- » tá tieňohra bola slabá, asi im to nevyšlo so svetlom
- » malo to hlbokú myšlienku
- » načo bol ten začiatok s tieňohrou? Nebolo to tam potrebné podľa mňa
- » niektoré scény boli „odveci“, akoby tam nepatrieli, veľa scén bolo takých, že len tam hrala hudba a oni tam stáli
- » bolo tam veľa divadelných prvkov – prečo tieňohra, prečo bábk a prečo sa potom spievalo – tie divadelné prvky nakoniec dej neoživil a nepomohli tomu
- » hudba bola super, aj atmosféra, ale neviem či tá hovorená angličtina tam bola vhodná
- » nevyvážené pracovali s hlasom
- » taká téma mala byť v inej kategórii
- » veľakrát len na mieste stáli a hovorili/recitovali
- » mne sa zdalo, že tam toho bolo strašne veľa a zároveň strašne málo
- » kde je koniec? Nemalo to koniec
- » super svetlo, scéna, text aj herecké výkony
- » Prcek ku koncu chcel pomalovať rakvu sám a jediný nemaľoval...prečo?
- » keď rozprávali naraz – mali to pekne nacvičené
- » mne by sa páčilo viac, keby tam tie bábk neboli
- » bolo to depresívne

AKO pracuje

detská
porota?

bavíte sa na workshopoch:

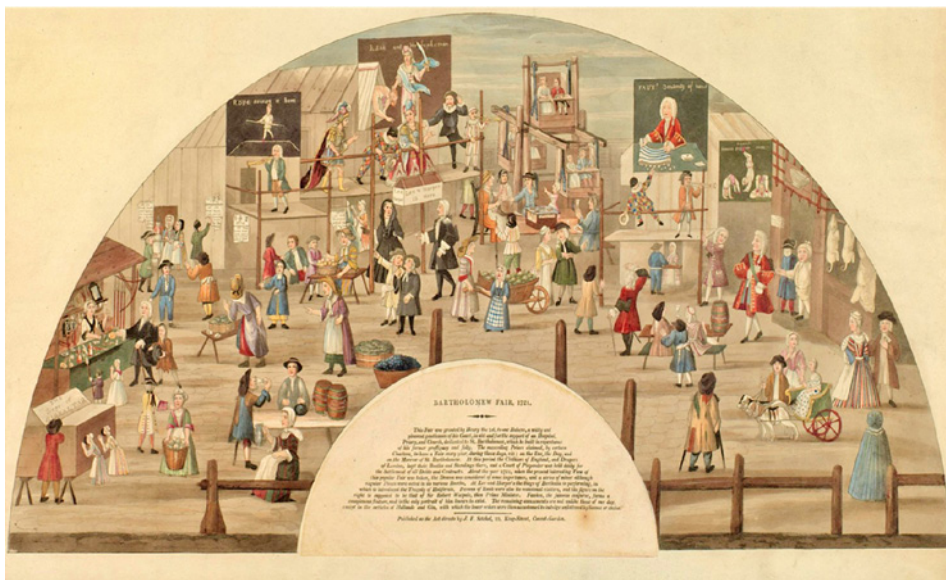

kolotočiarске rodiny, ktoré točia históriou zábavy

**V predchádzajúcich čas-
tiach sme hovorili hlavne o koloto-
čoch a ich histórii. Povedali sme si
niečo o zábavných parkoch a jarmo-
koch. Dnes sa na kolotoče pozrieme
z iného pohľadu. Povieme si niečo
o našej histórii na Slovensku.**

Na Slovensku sa kolotoče objavi-
li zaujímavým spôsobom. V mi-
nulosti existovali rôzni umelci,
medzi ktorých patrili aj bábkar-
i. To sú ľudia, ktorí sa venujú báb-
kovému divadlu. Hovorilo sa im
aj zabávači alebo kočovní ľudoví
bábkar-
i.

Boli to živnostníci s licenciami,
mali povolenie hrať bábkové

Bartolomejský jarmok. Zdroj: <https://www.museumoflondon.org.uk/discover/smithfield-market-150-monks-meat-and-merriment>

Anderlovci na cestách
zdroj: HAMAR, J. 2008. Ľudové bábkové divadlo a bábkar
Anton Anderle. 1.Vyd. Bratislava : Slovenské centrum pre
tradičnú kultúru, 2008. 224 s. ISBN 978-80-970098-0-9.

divadlo, kto-
ré bolo hlav-
ným zdrojom
ich živobytia.
Neskôr sa za-
čali venovať
aj jarmočnej
zábave vo
forme strel-
níc a koloto-
čov.

čovali aj po vojne, to mali veľmi
ťažké. Postupne sa ľudoví kočovní
bábkar-
i a zabávači úplne vytratil
alebo sa začali venovať inej práci,
aby sa užívali. Mnohé z týchto ro-
dín, keďže vlastnili okrem bábko-
vého divadla aj kolotoč, sa začali
venovať len kolotočom.

Slovensko teda nemalo takú silnú
tradíciu kolotočov, ako to bolo
napríklad vo Francúzsku, Anglic-
ku či v Nemecku. K nám sa tieto
atrakcie dostávali veľmi pomaly.
Mnohé z dnešných kolotočiar-
skych rodín, ktoré každoročne
putujú z miesta na miesto, sú buď
potomkami dávnych kočovných
bábkar-
skych rodín, alebo iných
kočovných umelcov a zabávačov.
Po 2. svetovej vojne začali vznikať
aj úplne nové rodiny kolotočia-
rov, ktorých kolotoče fascinovali
a kúpili si ich. A tak s nimi zača-
li chodiť po Slovensku a zabávať
ľudí.

Sú vo vašej obci či meste koloto-
če? Boli ste dakedy na jarmoku
s kolotočmi?

Erik Šupčík

naše memečka

Predstava vs Realita

**zlatá
priadka**

Šafa 2025

Začali si k svojim mario-
netovým divadlám pri-
kupovať aj kolotoče. Boli
nútení kúpiť si kolotoče
alebo iné atrakcie, pre-
tože bábkové divadlo,
ktoré hrali po dedi-
nách a mestách, postu-
pom času prestalo ľudí
baviť. Musíme však po-
dotknúť, že stále to boli
hlavne kočovní mario-
netári a bábkar-
i a kolo-
toče mali iba ako sekun-
dárny zdroj obživy.

Mnohé z týchto rodín
prestali fungovať po 2.
svetovej vojne a len
malé percento z nich
pokračovalo vo svojom
remesle. Tí, ktorí pokračovali

ČO O VÁS VIE umelá inteligencia

(TAKMER) ZDREVENENÍ

Zádrapky, ZUŠ, Senica

Vysvetli mi postup ako prebieha takmer zdrevenenie.

Suberinizácia („takmer zdrevenenie“) – definícia:

Suberinizácia je proces sekundárnej modifikácie bunkových stien rastlín, pri ktorom dochádza k inkorporácii suberínu, hydrofóbného polyméru zloženého prevažne z dlhoreťazcových alifatických a aromatických monomérov. Tento proces výrazne mení fyzikálno-chemické vlastnosti bunkových stien, čím sa stávajú nepriepustnými pre vodu, plyny a niektoré solúty. Suberinizácia je adaptívny proces špecializovaný na tvorbu difúznej bariéry, ktorá výrazne znižuje permeabilitu bunkových stien. Hoci sa mechanicky správa podobne ako zdrevenenie, je biochemicky a funkčne odlišná, a jej hlavná úloha spočíva vo fyziologickej ochrane rastliny pred environmentálnym stresom.

KONČÍME!

Divadielko na dlani, ZŠ, Voderady

Aké rozmery má divadielko na dlani?

Divadielko na dlani je komorné bábkové divadlo, ktoré má veľmi malý a prenosný formát. Presné rozmery sa môžu líšiť v závislosti od konkrétneho typu alebo tvorcu, ale vo všeobecnosti platí:

- rozmery javiska (divadielka): približne 30 – 50 cm na šírku, 20 – 30 cm na výšku a 10 – 20 cm do hĺbky.
- niekedy ide doslova o divadlo, ktoré sa zmestí do dlane, takže môže byť ešte menšie – napr. 15 × 10 cm.
- Používa sa často na hranie pre jedného alebo malú skupinu divákov, najmä detí, a býva vyrobené z ľahkých materiálov ako papier, kartón, drevo alebo textil.

JUŽNÝ VIETOR

DDŠ Ochotníček, Púchovská kultúra, Púchov

Pokiaľ je severný vítr krutý, môže byť južný vietor mierumilovný?

„Severný vítr je krutý“ – ako spieva klasik v nás evokuje chlad, tvrdosť a nehostinnosť, je to vietor, ktorý „šľahá do tváre“ a núti nás schovať sa do kabáta.

A čo južný vietor?

Ak by sme sa naň pozreli symbolicky ako na protiklad severného, tak by sa dalo povedať:

Áno – južný vietor je mierumilovný. Prináša teplo,

často prichádza ako mierny vánok zo slnečných krajov, Symbolicky reprezentuje život, pohyb, zmenu k lepšiemu. Ale pozor – nie vždy je neškodný. Môže byť prudký, suchý, spôsobovať požiare, niekedy nepokoj, dusno alebo búrky.

Ak je severný vietor krutý ako zima, potom južný vietor môže byť nežný ako jar. Ale aj jar vie niekedy prekvapiť búrkou.

Takže mierumilovný? Väčšinou áno – ale s výhradami.

MOLEKULY

SZUŠ Pierrot, Námestovo

Čo je typické pre molekulárne zloženie detí z Námestova?

Aj keď základné molekulárne zloženie ľudí je rovnaké, určité odlišnosti v detailoch môžu byť podmienené:

- stravou a výživou:
- zastúpenie tukov – strava bohatšia na živočíšne tuky (napr. masť, mliečne výrobky),
- vitamíny a minerály – napr. vyšší príjem vitamínu D v doplnkoch (kvôli menšiemu slnečnému žiareniu v zime).
- proteínové zloženie – strava môže obsahovať veľa mliečnych bielkovín (napr. bryndza, tvaroh).
- životným prostredím
- genetickými a epigenetickými faktormi (určité génové varianty, ktoré ovplyvňujú napr. metabolizmus laktózy, detoxikáciu alebo imunitné odpovede)
- mikrobiom ovplyvnený lokálnou stravou (napr. fermentované potraviny), kontaktom s prírodou a zvieratami (ak žijú na dedine), nižšou expozíciou antibiotikám (ak je ich spotreba nižšia)

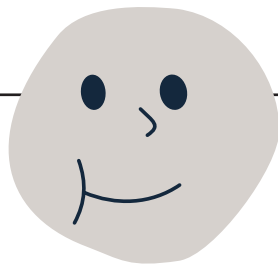
BLBÁ VERONA

DDS SPAD, ZUŠ, Svidník

Čo znamená skratka SPAD?

Skratka SPAD môže mať viacero významov v závislosti od kontextu. Tu sú najčastejšie významy:

- SPAD (v letektve) – Signal Passed At Danger: tento výraz sa používa najmä v železničnej doprave v anglicky hovoriacich krajinách, znamená vjazd alebo prejazd vozidla (napr. vlaku) okolo návestidla (signálu), ktorý ukazuje "stoj" alebo zákaz jazdy.
- SPAD (vo fyzike / elektronike) – Single-Photon Avalanche Diode: ide o špeciálny typ fotodiódy schopnej detegovať jednotlivé fotóny (používa sa v kvantovej fyzike, lidaroch, detektoroch a v rôznych optoelektronických aplikáciách)
- SPAD (v administratívnej alebo štátnej správe, najmä vo Francúzsku) – Société de production et d'aménagement des départements: týka sa regionálneho plánovania alebo urbanizmu

MÁVNUTIE ČIERNYMI KRÍDLAMI

DDS Bubbles, ZUŠ J. Rosinského, Nitra

Akú veľkú bublinu dokážu nafúknúť DDS Bubbles?

DDS Bubbles dokážu nafúknúť skutočne veľké bubliny – podľa ich vlastných údajov ide o bubliny s priemerom aj viac ako 2 metre. Niekedy dokážu vytvoriť aj bublinu, do ktorej sa zmestí celý človek, čo je veľmi populárna atrakcia na podujatiach.

Konkrétna veľkosť bubliny závisí od viacerých faktorov:

- kvality bublinového roztoku (ktorý si často sami miešajú),
- počasia (najlepšie podmienky sú mierne vlhké a bezveterné),
- typu nástroja, ktorým sa bublina tvorí (napr. kruhové alebo lanové nástroje),
- zručnosti bublinára.

Ak chceš presné technické údaje, DDS Bubbles uvádzajú, že dokážu robiť bubliny dlhé aj niekoľko metrov, ktoré lietajú vo vzduchu niekoľko sekúnd až desiatky sekúnd, kým prasknú.

00

DDS Bebčina, ZUŠ Š. Baláža, Nová Dubnica

Čo znamená slovo „bebčina“?

Možné výklady slova „bebčina“:

- zdobnenina od „bébé“ / „baba“ / „bábätko“: môže označovať malé dieťa, bábätko, alebo niekoho, kto sa správa detinsky. „To je moja malá bebčina.“ → Moje zlatičko, dieťa.
- láskyplné pomenovanie pre dievča/ženu: v partnerskom vzťahu môže ísť o nežné oslovenie, podobne ako „zlatko“, „bábika“ alebo „cukrík“. „Moja bebčina mi napísala správu.“
- žartovné označenie niekoho, kto sa „cíti ako bábätko“: napr. keď sa niekto rozmaznáva, správa sa hravo alebo precitlivo. „Nechaj ho, je dnes taká bebčina.“

ANNA F.

DS „LEN TAK“, ZUŠ, Smižany

Po čom by mohla len tak túžiť Anna F. Zo Smižian?

Anna F. zo Smižian by mohla len tak túžiť po tom, aby:

- bola raz na javisku, aj keby len ako „strom číslo 3“, ale s dramatickým poryvom vetra a vlastnou replikou: „Šumím, teda som.“
- jej život mal dramaturga – niekoho, kto by jej včas povedal: „Túto scénu radšej vystrihnime.“
- mala partnera, ktorý chápe, že aj keď ide len na skúšku do miestneho ochotníckeho súboru, potrebuje sa pripraviť ako na premiéru v Národnom
- mala divadelné kostýmy doma – len tak, pre pocit, že aj utieranie prachu v róbe z 19. storočia má dramatickú váhu
- mala šatňu, kde by namiesto zrkadla s lampičkami visel plagát: „Ty to dáš, aj keď zabudneš text!“
- hrala postavu, ktorá v druhej polovici dejstva už len leží
- ideálne v posteli, ideálne s dekou, ideálne s čajom

A možno by Anna F. len tak túžila po standing ovation... aj keby len za to, že v pondelok ráno vstala a nezabudla si dať ponožky rovnakého druhu. Lebo aj to je malá životná dráma.

CHVÍĽA

Dve facky, ZUŠ, Rimavská Sobota

Akú dlhú chvíľu trvajú dve facky?

Približne tolko, koľko trvá prepnúť z "čo si to práve povedal?" na "prečo vidím hviezdčky aj cez deň?"

- technické vyjadrenie:
Dve facky = cca 1,73 sekundy, ak má útočník dobrý švih a netreba si medzi nimi dávať pauzu na predýchanie.
- filozoficko-životný pohľad:
Trvajú krátko, ale následky sa ukladajú do dlhodobej pamäti.
- pocitový čas:
Pre fackovaného: "čas sa spomalil, život mi preletel pred očami a v pozadí hrala vážna hudba..."
Pre fackujúceho: "klik-klak, vybavené."

ČO O VÁS VIE
umelá **inteligencia**

**VYHLASOVATEĽ, ODBORNÝ GARANT
A HLAVNÝ FINANČNÝ PARTNER**

Národné osvetové centrum, Bratislava

FINANČNÝ PARTNER

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja
a mládeže Slovenskej republiky

ORGANIZAČNÝ GARANT

Mestské kultúrne stredisko Šaľa

ODBORNÁ POROTA

Mgr. art. Silvia Vollmann

PhDr. Ľubomír Šárik

MgA. Pavel Skála

Mgr. art. Peter Tilajčík, ArtD.

MgA. Mgr. Roman Gombarček

DETSKÉ FÓRUM

Mgr. art. et MgA. Jana Janove

Kde nájdete tú najaktuálnejšiu verziu programu? V aplikácii javisko.sk! Okrem všetkých článkov z časopisu javisko.sk nájdete v aplikácii aj aktuálny program celoštátnych kôl súťaží, ktoré organizuje Národné osvetové centrum: Zlatá Priadka, FEDIM, Belopotockého Mikuláš, Hviezdoslavov Kubín a festivalu Scénická žatva. A začítať sa v nej môžete aj do článkov z našich festníkov. Našu bezplatnú aplikáciu nájdete v Google Play alebo v Apple Appstore.

javisko.sk

Odborný garant a hlavný partner

Organizačný garant

Spolusporiadatelia

Mediálni partneri

javisko.sk

Sponzori

Listy Tálíe #3

detskej

Vydalo: Mestské kultúrne stredisko v Šali v spolupráci s Národným osvetovým centrom

Adresa: SNP 16, 927 01 Šaľa, tel.: 031/ 770 4051

Redakcia: Alexandra Štefková, Ivan Alákša, Vanesa Hagyungová, Michelle Dzamková

Grafická úprava: Josei Studio

Náklad: 250 ks, nepredajné

Rok vydania: 2025